

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis, conclusio affirmativa statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

in bonitate & malitia: Ergo &c.

47. Huic instantiæ variè respondent Authores, sed vera solutio est quam D. Thomas ibidem tradit in resp. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quòd habitus est causa actus in genere causa finalis, secundum quam consideratur ratio boni & mali; & ideo in bonitate & malitia actus præminet habiui.* Igitur juxta hanc D. Thomæ doctrinam tunc solum effectus habet perfectius esse vel æquè perfectum in sua causa effectiva, quàm in se, quando talis effectus non est simul causa finalis ipsius causæ effectivæ; & ideo calor perfectius esse habet in Sole, & omnes creaturæ in Deo, quàm in seipsis, quia ita sunt effectus Dei & Solis, ut non sint eorum causa finalis: Quando verò effectus simul est causa finalis, perfectius habet esse in se, quàm in illa causa effectiva, cujus est finis; nam finis semper est potior tam in bono quàm in malo iis quæ sunt ad finem, quia secundum causam finalem ratio boni & mali moralis consideratur. Unde quia actus honestus ita est effectus habitus virtutis, ut simul sit causa finalis illius, in morali bonitate illum excedit.

48. Instabis: Licet actus secundus sit causa finalis habitus, debet tamen tota ejus perfectio & actualitas, in aliquam causam efficientem in qua contineatur, reduci: Sed non potest talis perfectio vel actualitas in aliam causam efficientem, quàm in habitum vel potentiam à qua actus producitur, reduci: Ergo debet in habitu vel potentia talis perfectio vel actualitas virtualiter contineri, & per consequens causa effectiva debet esse ita perfecta, sicut finalis, & habitus, sicut actus secundus.

49. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem: licet enim major illa perfectio & actualitas actus secundi, in aliquam causam efficientem reducenda sit, non tamen in potentiam vel habitum, cujus est causa finalis, sed in causam primam, respectu cujus talis actus nullo modo est finis, sed habet duntaxat rationem effectus. Solutio est D. Thomæ infra quæst. 79. art. 2. in corp. ubi sic dicitur: *Omnis actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, quæ est per suam essentiam actus: unde relinquatur quòd Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actio.* Major ergo illa perfectio & actualitas quæ actio potentiam & habitum excedit, in actualitatem divinæ motionis, quæ omnis causa secunda ad agendum movetur & applicatur, & de actu primo ad actum secundum reducitur, juxta doctrinam D. Thomæ, debet ut in causam efficientem reduci: cum enim omnis causa secunda potentialis sit, vel potentialitati admixta, non potest talem actualitatem causare, nisi virtute & motione Dei, qui est actus purus, prius saltem naturâ imbuatur, subindeque nisi ad agendum præmoveatur & prædetermineatur, ut in tractatu de actibus humanis fusè ostendimus.

Disp. 5.
art. 2.
17.

A

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit de essentia cujuslibet peccati esse contra legem æternam?

§. I.

Quibusdam præmissis, conclusio affirmativa statuitur.

NOTANDUM primò ex D. Thoma infra quæst. 91. art. 1. quòd lex æterna est ratio agendorum à creatura rationali, in mente divina existens: cum enim lex nihil aliud sit (ut ibidem ait S. Doctor) quàm *dictamen præcticae rationis, existens in Principe qui gubernat aliquam communitatem perfectam, manifestum est* (subdit) *suppositio quòd mundus divinâ regatur providentiâ: quòd tota communitas universi gubernatur ratione divinâ; & ideo ipsa ratio gubernationis rerum, in Deo, sicut in Principe universitatis existens, legis rationem habet: & quia divina ratio nihil concipit in tempore, sed habet æternum conceptum, inde est quòd hujusmodi legem oportet dicere æternam.* Quomodo autem hæc æterna lex differat à providentiâ divina, diximus in tractatu de voluntate Dei.

Notandum secundò, omnes alias leges, sive divinas, sive humanas, à lege æterna derivari, & in virtute ejus vim obligandi, prohibendi, & præcipiendi habere: juxta illud quod de se ait divina Sapientiâ Proverb. 8. *Per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt.* Unde si peccatum sit contra aliquam legem divinam vel humanam, immediatè, erit etiam mediatè contra legem æternam, à qua leges illæ ut rivuli à fonte promanant.

Notandum tertio, legem dividi in naturalem & positivam. Lex naturalis est ipsum naturale lumen præcticae rationis, signatum in mentibus nostris, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Unde Ambrosius lib. 5. de paradiso cap. 14. ait quòd talis lex non inscribitur, sed innascitur: nec aliqua lectione percipitur, sed profuso quodam natura fonte in singulis exprimitur. Sicut enim in intellectu speculativo dantur quædam principia naturaliter nota, ut *Quodlibet est, vel non est: Totum est majus sua parte* &c. quæ sunt causa & principium totius cognitionis speculativæ: ita in intellectu pratico sunt quædam principia practica per se nota, ut *Bonum est faciendum, & malum fugiendum, & similia, quæ sunt mensura & regula nostrarum operationum.* Lex positiva est, quæ sub expressis verbis est posita, & subdividitur in divinam & humanam. Lex divina à Deo est posita, & in sacra Scriptura, vel sacris traditionibus continetur: lex verò humana est posita à Principe alicujus reipublicæ; unde dividitur in Ecclesiasticam, positam ab aliquo Ecclesiæ Prælato; & Civilem, ab aliquo Principe sæculari latam.

Notandum quartò, seu potius supponendum, quod de facto certum est, omne peccatum esse contra aliquam legem: nullum enim est assignabile, quòd lege divina vel humana, positiva aut naturali, non sit prohibitum. Unde cum D. Thomas infra qu. 88. art. 1. ait peccatum veniale non

Z z iij

esse contra legem, sed præter legem, non loquitur de ipsa lege per quam immediatè prohibetur; sed de lege quæ necessariò observari debeat ad assequendam æternam salutem, ut magis infra patebit. His præmissis: pro resolutione difficultatis propositæ,

54. Dico, essenziale esse cuilibet peccato, quòd sit contra legem Dei æternam: unde si per impossibile lex æterna deficeret, vel id quod modò est peccatum, non esset ab ea prohibitum, eo ipso non haberet formaliter rationem peccati, neque mali moralis, sed initiativè tantùm & fundamentaliter. Est contra Vazquem hìc disput. 97. & quosdam alios Recentiores, negantes esse de ratione peccati, in his quæ sunt intrinsecè mala, quòd sit contra aliquam legem, & afferentes essentialem peccati rationem desumi ex oppositione ad naturam rationalem, nullo habito respectu ad legem.

55. Probatum primò ex Scriptura & SS. Patribus: Psalmo 118. dicitur, *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terra*: Atqui si non esset essentialiter omni peccato, quòd esset contra aliquam legem, omnes peccatores non possent dici prævaricantes; quia prævaricatio est contra legem, seu recessus à lege, ut docent Ambrosius serm. 16. in hunc locum, & Augustinus concione 25. in hunc Psalmum: unde Apostolus ad Rom. 4. ait: *Vbi non est lex, nec prævaricatio*: Ergo est essentialiter omni peccato esse contra aliquam legem, subindeque contra legem Dei æternam, à qua omnes aliæ leges derivantur, & vim obligandi habent, ut notabili 2. ostendimus

Hanc rationem tangit Augustinus loco citato, ubi sic discurrit: *Si prævaricantes sunt omnes peccatores terra, nullum est utique sine prævaricatione peccatum: nulla est autem prævaricatio sine lege: nullum est igitur nisi in lege peccatum*. Simili discursu utitur Ambrosius lib. 1. de paradiso cap. 8. dicens: *Non enim consisteret peccatum, si interdictio non fuisset: quid enim est peccatum, nisi divina legis prævaricatio, & celestium inobedientia præceptorum?*

56. Probatum secundò conclusio ex definitione peccati, quam ex Augustino tradit D. Thomas hìc art. 6. ubi docet peccatum convenienter definiri, *Dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam*: Ergo de ratione & essentia omnis peccati est, quòd sit contra talem legem: definitio enim, si sit legitima, debet explicare naturam & essentiam rei, & ea quæ per se & necessariò, non verò quæ per accidens tantùm seu accidentaliter ei conveniunt.

57. Probatum tertio: De ratione omnis peccati est ut sit contra dictamen rationis, & idcirco habet esse peccatum, quia est contra tale dictamen: Sed dictamen rationis est ipsa lex naturalis, quæ est participatio legis æternæ: Ergo de ratione omnis peccati est quòd, mediatè saltem, sit contrarium legi æternæ. Major est certa: quia omnis moralitas sumitur per ordinem ad rationem, quæ est proxima regula actuum moralium: unde sicut bonitas moralis consistit in conformitate actus cum ratione, ita malitia consistere debet in difformitate vel difconvenientia ad illam, seu in hoc quòd sit contra ejus dictamen: quare si aliquis per errorem invincibilem judicaret hìc & nunc licere sibi facere aliquid quòd est de se malum, v. g. mentiri ad tuendam vitam proximi, aut furari ad tribuendam elemosynam, non peccaret tales

actus eliciendo, quia in tali casu nullum esset dictamen rationis illos prohibens. Minor verò est D. Thomæ infra qu. 91. art. 2. ubi ea ratione probat dari in nobis legem naturalem ex impressione legis æternæ, quia datur dictamen & lumen rationis, discernens quid sit bonum & quid sit malum, quid faciendum vel non faciendum: de quo lumine dixit Psalmista: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*, id est lumen à vultu tuo derivatum. Et sanè nisi hujusmodi lumen & dictamen rationis dicamus legem naturalem, non apparet quid in creatura rationali, ut tali, habeat rationem legis naturalis, ut consideranti patebit. Unde falsum est quod dicunt Adversarij, nempe tale dictamen se habere solum per modum cujusdam judicij enunciantis quid faciendum sit, vel non faciendum, non verò per modum legis præcipientis aut prohibentis: nam judicium illud non est merè speculativum, sed practicum, inducens ac movens ad aliquid agendum, vel non agendum, subindeque imponens obligationem, vel eam notificans; quod sufficit ad rationem legis.

Confirmatur: Vel judicium rationis dictans v. g. parentes esse colendos, vel non esse mentium, movet per modum præcepti, vel solum per modum consilij: Hoc secundum dici non potest: quia ad peccandum non sufficit consilium de aliquo actu faciundo, vel de eligendo oppositum; aliàs omittere quæ cadunt sub consilio, esset peccatum: Ergo dicendum est primum, & ita nihil deerit prædicto judicio ad rationem legis.

Denique luaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hìc art. 6. Peccatum, quodcumque illud sit, est malum morale: Sed malum morale essentialiter importat difformitatem seu difconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam: Ergo & quodcumque peccatum. Major patet. Minor probatur. *Actus humanus* (inquit S. Doctor) *habet quòd sit malus (moraliter) ex eo quòd caret debita commensuratione: omnis autem commensuratio cujuscumque rei attenditur per comparationem ad aliquam regulam, à qua si divergat, incommensurata erit. Regula autem voluntatis humane est duplex: una propinqua & homogenea, scilicet humana ratio: alia verò est prima regula, scilicet lex æterna, quæ est quasi ratio Dei*. Ergo actus moraliter malus, essentialiter importat difformitatem seu difconvenientiam ad rectam rationem, & legem æternam.

Confirmatur ex eodem Doctore Angelico qu. 2. de malo artic. 3. De moralibus, servatà proportionem, philosophari debemus sicut de artificialibus: Sed in genere artificialium nullus intelligitur defectus, nisi per oppositionem ad regulas artis: Ergo nec in genere moris potest intelligi aliquid esse defectuosum, nisi per oppositionem ad regulas morum, quæ ut diximus, sunt humana ratio, & lex æterna; subindeque essentialiter est cuilibet peccato, quòd sit contra legem Dei æternam.

S. II.

Præcipua objectio solvitur.

61. **C**ONTRA istam conclusionem objiciunt Adversarij: Omne peccatum est malum, quia prohibitum: Sed quædam peccata sunt prohibita, quia sunt secundum se mala, ut